

**НАУКОВА СПАДЩИНА
ЙОЗЕФА АЛОЇЗА ШУМПЕТЕРА
І СУЧАСНІСТЬ:
ПОГЛЯД ІЗ МИНУЛОГО В МАЙБУТНЄ**

**Матеріали
III Міжнародної Шумпетерівської конференції**





Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича
Центр економічних досліджень імені Йозефа Шумпетера
Інститут Доктора Яна-Урбана Сандала

**НАУКОВА СПАДЩИНА
ЙОЗЕФА АЛОІЗА ШУМПЕТЕРА
І СУЧАСНІСТЬ:
ПОГЛЯД ІЗ МИНУЛОГО В МАЙБУТНЄ**

**Матеріали
III Міжнародної Шумпетерівської конференції**

21-22 жовтня 2016

**Чернівці
Чернівецький національний університет
2016**

УДК 330.83(08)
ББК 65.02(7СПО)6-179я431
ПЗ4

Друкується за ухвалою редакційно-видавничої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

ПЗ4 Наукова спадщина Йозефа Алоїза Шумпетера і сучасність: погляд із минулого в майбутнє / Матеріали III Міжнародної Шумпетерівської конференції (21-22 жовтня 2016 р.) – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2016 – 252 с.

У матеріалах конференції представлені результати дослідження змісту наукових здобутків Йозефа Алоїза Шумпетера. Розглядаються особливості формування та еволюційний характер теоретичної спадщини вченого, механізми модернізації соціально-економічних систем, проводиться аналіз ринкових трансформацій, чинників зміцнення економічної безпеки підприємництва, тенденцій формування нових параметрів міжнародних економічних відносин, регіональної економіки та галузевих ринків. Як інноваційний механізм суспільних змін та підвищення якості життя виділено соціальне підприємство.

Автори, переважно з провідних науково-дослідних та навчальних закладів України, Норвегії, Австрії, висловлюють власну думку щодо розв'язання актуальних проблем.

Для науковців, фахівців-практиків, викладачів навчальних закладів, аспірантів, студентів – усіх, хто займається економічними дослідженнями.

УДК 330.83(08)
ББК 65.02(7СПО)6-179я431

© Чернівецький національний університет, 2016



Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
Joseph Schumpeter Centre For Economic Research
Fil. Dr. Jan-U. Sandal Institute

**JOSEPH ALOIZ SCHUMPETER'S SCIENTIFIC HERITAGE AND TODAY:
A VIEW FROM THE PAST INTO THE FUTURE**

Proceedings of III International Schumpeter's Conference

21-22 of October, 2016

Chernivtsi
Chernivtsi National University
2016

УДК 330.83(08)
ББК 65.02(7СПО)6-179я431
НЗ4

Published by the decision
of the Academic Council of Yuriy Fedkovich Chernivtsi National University

Joseph Aloiz Schumpeter's scientific heritage and today: a view from the past into the future ; Proceedings of III International Schumpeter's Conference (Chernivtsi, October 21, 2016). - Chernivtsi : Chernivtsi National University, 2016. - 252 p.

The materials of the conference are based on the results of Joseph Schumpeter's research in content of his scientific achievements. Theoretical heritage of scientist and its formation and evolution, modernization mechanisms of socio-economic systems are considered. Also there is a analysis of market transformation, of factors that make economic security of business more strengthened, of trends that are shaping new parameters of international economic relations, of regional economy and industry markets. Social entrepreneurship is exuded like innovative mechanism of social changes and increasing quality of life.

Authors express their own opinion that is concerning on the solving of actual problems. Most of them are from leading educational institutions of Ukraine, Austria, Norway.

It's for all who conducts economic research: scientists, practitioners, school teachers, postgraduates, students.

УДК 330.83(08)
ББК 65.02(7СПО)6-179я431

© Chernivtsi National University, 2016

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I
ТЕОРЕТИЧНА СПАДЩИНА ЙОЗЕФА ШУМПЕТЕРА:
ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЕВОЛЮЦІЙНИЙ ХАРАКТЕР

CHAPTER I
THEORETICAL HERITAGE OF JOSEPH SCHUMPETER:
PECULIARITIES OF FORMING AND EVOLUTIONAL CHARACTER

Бажал Ю.М.	Теорія Шумпетера в сучасному дискурсі економічної науки і практики	10
Sturn R.	Schumpeter and the challenges of globalization	12
Gehrke C.	Alfred Amonn: Schumpeter's replacement in Graz (and elsewhere)	12
Sandal J.-U.	In the Early Joseph Alois Julius Schumpeter's Footsteps – Resarch Highlights	13
Леоненко П.М.	«Парадокси особистості Й. А. Шумпетера» та парадокси його наукової творчості	16
Павлов О.І.	Й. Шумпетер як передвісник міждисциплінарного синтезу економіки та суміжних наукових дисциплін	20
Галушка З.І., Собольєв В.О.	Інноваційний підхід у концепції циклічного розвитку Й. Шумпетера та його сучасне значення	23
Ковальчук Т.М.	Суперечливі підходи Й. Шумпетера, щодо впливу філософії на розвиток економічного аналізу в праці «Історія економічного аналізу»	27
Сторощук Б.Д.	Феномен Шумпетера в контексті концепції економіки влади	31
Губатюк І.В.	Дослідження сутності та особливостей економічних інтересів в концепції економічного розвитку Й. Шумпетера	35
Дутчак А. В.	Ідеологія інноваційного розвитку Й. Шумпетера і економіка України	39
Собольєва М.В.	Діалектика монополії і конкуренції у вченні Йозефа Шумпетера	42
Yevchuk K. Cherednychenko M.	Innovations in business economy and the main Schumpeter conclusion	44
Medvetskiy I.A.	Budget and Financial Planning of the State as a Tool of Realization of Economic Dimension of Sustainable Development and Ideas by J. A. Schumpeter	47
Кузь В.І.	Розвиток підсистеми стратегічного обліку в контексті реалізації положень теорії економічного розвитку Й. А. Шумпетера	50

particular, the world-recognized scientist and economist J. A. Schumpeter paid special attention to innovations. He believed that innovations and innovative activity should be a tool for the country's economic development. The combination of the country's innovative activity (in the context of the recommendations by J. A. Schumpeter) and the realization of the economic dimension of the global concept of sustainable development can move the national economy on to a higher qualitative level.

References

1. Resolution № A/RES/70/1 on the topic of «Transforming our World: the 2030 Agenda for Sustainable Development» adopted by the General Assembly of the United Nations on 25 September 2015. The site on the Internet. [Electronic resource] — Access mode: http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/RES/70/1
2. Schumpeter J. A. Theorie der wirtschaftlichen Entwicklung. [Text] / J. A. Schumpeter. — Leipzig : Duncker & Humblot, 1911. — 548 p.
3. Schumpeter J. A. Vergangenheit und Zukunft der Sozialwissenschaft. [Text] / J. A. Schumpeter. — München und Leipzig : Duncker & Humblot, 1915. — 142 p.
4. Schumpeter J. A. Business Cycles: A Theoretical, Historical, and Statistical Analysis of the Capitalist Process. [Text] : Volume I – Volume II / J. A. Schumpeter. — New York and London : McGraw-Hill Book Company, Inc., 1939. — 1095 p.
5. Schumpeter J. A. Capitalism, Socialism and Democracy. [Text] / J. A. Schumpeter. — New York : Harper & Brothers, 1942. — 431 p.
6. Medvetskyi I. A. Theoretical Principles of Budget Planning in the Context of the Dimensions of World Concept of Sustainable Development [Text] / I. A. Medvetskyi // *Actual Problems of International Relations* : Scientific journal. — Kyiv : Institute of International Relations of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2015. — Release 126 (part II). — P. 159–167.
7. Medvetskyi I. A. Budget Resolution of Ukraine in the Context of Solidarity Model of the Economy «Alternative Economic System: Solidarity Economy for Ukraine»: Proceedings of the 3rd International Scientific Conference. [Text] / I. A. Medvetskyi. — Kyiv : Institute of International Relations of the Taras Shevchenko National University of Kyiv, 2015. — P. 46–51.

к.с.н. Кузь В.

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

РОЗВИТОК ПІДСИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНОГО ОБЛІКУ В КОНТЕКСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ ТЕОРІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ Й.А. ШУМПЕТЕРА

Теорія економічного розвитку Й.А. Шумпетера базується на революційних технологічних змінах шляхом реалізації «нових комбінацій» ресурсів, що продукує порушення рівноваги і виникнення нових виробничих відносин. В контексті теорії економічного розвитку нового змістового наповнення набувають такі економічні категорії як «підприємство», «прибуток», «капітал», «кредит» та інші. За умови, що метою господарської діяльності підприємства є отримання підприємницького прибутку: «підприємницький прибуток – це результат втілення нових комбінацій» [4, с. 136], управлінські дії підприємства повинні відходити від традиційних дій в межах сталого економічного

виплобіву. В даному ракурсі подій, на мікрорівні, змін зазнає не тільки виробнича сфера, а й інші елементи господарського процесу, зокрема – управлінський процес.

Таким чином, отримання підприємницького прибутку слід вважати індикатором економічного розвитку на мікрорівні, що забезпечується належною організацією та здійсненням виробничого і управлінського процесів на основі поєднання нових комбінацій факторів виробництва.

Як стверджує Й.А. Шумпетер економічний розвиток базується на здійсненні нових комбінацій ресурсів та охоплює п'ять випадків: 1) запровадження нового товару, себто досі незнайомого споживачам, чи нової форми товару; 2) запровадження нового методу виробництва, який не колись не пробувався на практиці у відповідній галузі виробництва, який не колись не вивчався на науковому відкритті й може також полягати в новому способі комерційного поводження з товаром; 3) відкриття нового ринку, себто ринку, який конкретна галузь національного виробництва ще не виходила, залежно від того, чи існував цей ринок раніше; 4) відкриття нового джерела отримання сировини чи напівфабрикатів, знову ж таки безвідносно до того, чи було це джерело раніше чи його щойно створено; 5) реорганізування якоїсь галузі промисловості, наприклад, створення монопольного положення (наприклад, шляхом трестування) чи підірвання монопольного положення [4, с. 75].

Для досягнення стану економічного розвитку управлінському персоналу слід орієнтуватися на довгострокові цілі господарської діяльності, які відповідно потребуватимуть врахування ризику та невизначеності зовнішнього соціально-економічного середовища при прийнятті управлінських рішень. Підвищення позицій економічного розвитку потребує здійснення стратегічного управління господарською діяльністю, обрання до застосування окремої стратегії розвитку, формування інформаційного забезпечення процесу прийняття стратегічних управлінських рішень.

Серед низки дослідників теоретичних та практичних аспектів стратегічного управління в частині трактування сутності стратегії підприємства, на особливу увагу заслугове визначення наведене А. Томпсоном Дж. Стріклендом: «стратегію краще за все розглядати як комбінацію із заданих дій і швидких рішень з адаптації до нових досягнень промисловості та нової диспозиції на чолі конкурентної боротьби» [2, с. 20]. Також прийнятним є твердження Б. Карлофа, який розглядає обрану стратегію підприємства в якості певної моделі. Дослідник визначає стратегію як «вільноуючу модель дій, які необхідні для досягнення поставлених цілей шляхом координації і розподілу ресурсів компанії» [1, с. 147].

Досягнення мети стратегічного управління суб'єктом господарювання залежить від якісного формування його інформаційного забезпечення, тобто системи облікового відображення фактів господарського життя із зовнішнього та внутрішнього соціально-економічного середовища. Ця система разом із застосуванням аналітичних процедур забезпечуватиме націоналізацію процесу прийняття стратегічних управлінських рішень в рамках визначення стратегічних цілей, розробки альтернатив управлінського рішення, вибору, оцінки параметрів досягнення стратегічних цілей тощо. За даних умов можна вести мову про необхідність формування якісно нової

інформаційної системи, головною метою якої є забезпечення процесу прийняття стратегічних управлінських рішень релевантним масивом даних. Зважаючи на необхідність акумулювання інформації не тільки із внутрішнього соціально-економічного середовища, але й зовнішнього, ідентифікована інформаційна система не являється системою бухгалтерського обліку, зважаючи на необхідність оброблення як внутрішньої, так і зовнішньої інформації її доцільно визначати в якості окремої підсистеми системи бухгалтерського обліку. В контексті понятійного наповнення досліджуваної категорії вказану підсистему інформаційного забезпечення стратегічного управління слід розглядати в якості підсистеми стратегічного обліку.

Стратегічний управлінський облік покликаний бути системою обґрунтування управлінських рішень, тобто він повинен забезпечити необхідною інформацією певних менеджерів компанії, відповідальних за прийняття стратегічних управлінських рішень [3, с. 15]. Існуючі дискусії щодо поняття «стратегічний облік» та «стратегічний управлінський облік» можна нівелювати взявши за основу твердження, що будь-яка підсистема системи бухгалтерського обліку в кінцевому результаті власного функціонування спрямована на задоволення інформаційних потреб управлінського персоналу, отже, містить управлінську складову. Тим паче, що підсистема стратегічного обліку, на відміну від інших підсистем системи бухгалтерського обліку, призначена, в якості джерела інформації, тільки для управлінського персоналу.

Обрання до виконання стратегії розвитку носить прямий вплив на визначення переліку завдань та ідентифікацію об'єктів підсистеми стратегічного обліку. Основним завданням функціонування вказаної підсистеми бухгалтерського обліку є задоволення інформаційних потреб процесу прийняття стратегічних управлінських рішень. Проте, його можна деталізувати в рамках обраної до виконання стратегії розвитку. В рамках положень теорії економічного розвитку Й.А. Шумпетера актуальними завданнями, що висуваються до підсистеми стратегічного обліку в інформаційного забезпечення процесу прийняття стратегічних управлінських рішень є: 1) акумулювання даних про стан і рентабельність наявних виробничих програм суб'єкта господарювання; 2) збір та оброблення інформації про методи виробництва нових видів продукції; 3) оцінка ринку збуту нових видів продукції, сировинних ринків та ринків праці; 4) аналіз потенційних змін в організаційних структурах виробництва та управління; 5) моделювання перспективного стану, визначення стратегічних цілей та параметрів їх досягнення; 6) накопичення інформації про наявний капітал та можливі шляхи його залучення тощо.

Наведені завдання стратегічного обліку визначені в рамках основної ролі економічного розвитку – пошуку нових комбінацій використання факторів виробництва та інших ресурсів. Слід відмітити, що виконання вказаних завдань стратегічного обліку дозволяє сформулювати інформаційне забезпечення стратегічного управління в межах застосування більшості відомих стратегій (корпоративних стратегій, ділових стратегій, ресурсних стратегій, стратегій зростання, активних стратегій, стратегій лідерства та інших).

Об'єкти стратегічного обліку ідентифікуються в рамках визначення необхідного масиву фінансової та нефінансової інформації із внутрішнього

зовнішнього середовища з метою забезпечення даними процесу прийняття стратегічних рішень, аналізу досягнення стратегічних цілей, їх коригування. Отже, під об'єктами стратегічного обліку слід розуміти об'єкти підсистеми фінансового обліку підприємства (інформація за якісним та кількісними параметрами, що становить інформаційне забезпечення прийняття стратегічних рішень), сильні та слабкі сторони господарської діяльності підприємства та його конкурентів, об'єкти фінансового обліку інших суб'єктів господарювання діяльність яких входить до сфери, що окреслена визначеною стратегією підприємства), показники зовнішнього соціально-економічного середовища з належністю до визначеної підприємством стратегії розвитку тощо.

Відповідно до положень теорії економічного розвитку Й.А. Шумпетера для економічних суб'єктів на мікрорівні, виходячи із необхідності досягнення цілей стратегії розвитку інформаційного оброблення потребують наступні об'єкти: курси, нові види продукції, джерела постачання, ринки збуту, методи та технології виробництва, ринкова кон'юнктура, ризики та невизначеність зовнішнього соціально-економічного середовища, витрати на дослідження і розробки, нематеріальні активи, фінансові результати та інші. Наведені об'єкти можуть деталізуватися удаючи до їх практичної необхідності та методичних вимог виявлення, вимірювання і підготовки релевантної інформації для прийняття стратегічних управлінських рішень.

Для прикладу, застосування положень теорії економічного розвитку Й.А. Шумпетера, в рамках системи стратегічного управління, спонукає управлінський персонал суб'єкта господарювання до розподілу отриманих позитивних фінансових результатів за якісними характеристиками: прибуток, отриманий в ході традиційного економічного колообігу; прибуток, що отриманий за результатами інноваційної діяльності. Цінність останнього полягає не тільки масштабами і надійністю джерела отримання, але й тим, що прибуток даного виду є індикатором сталого розвитку суб'єкта господарювання.

Розглядаючи фінансові результати, отримані від застосування нових комбінацій ресурсів, як об'єкт стратегічного обліку, слід вказати на необхідність його ідентифікації та визначення можливого діапазону значень ще на початку провадження інноваційної діяльності, а також на параметри конкурентних переваг, яких планується досягти.

Методологія підсистеми стратегічного обліку характеризується стабільністю у застосуванні прийомів та процедур для підготовки релевантних даних. Виконання завдань стратегічного обліку передбачає застосування методологічного інструментарію не тільки бухгалтерського обліку, але й статистики, які формують методологічну базу економічного аналізу, менеджменту, маркетингу, інформатики тощо.

Отже, теорія економічного розвитку Й.А. Шумпетера для економічних суб'єктів на мікрорівні формує розуміння необхідності пошуку нових комбінацій застосування засобів виробництва та інших ресурсів для забезпечення їх сталого розвитку. Наведений стан речей потребує від управлінського персоналу суб'єкта господарювання ідентифікації і обрання до застосування прийнятної стратегії розвитку, що неодмінно позначиться на інформаційному забезпеченні процесу прийняття управлінських рішень та

приведе до необхідності побудови підсистеми стратегічного обліку. Підсистеми з чітко визначеними завданнями та ідентифікованими об'єктами інформація про які забезпечить досягнення конкурентних переваг в рамках реалізації функцій стратегічного управління суб'єктом господарювання.

Список використаних джерел:

1. Карлоф Б. Деловая стратегия: концепция, содержание, символы / Б. Карлоф – М.: Экономика, 1991. – 239 с.
2. Томпсон А. Стратегический менеджмент. Искусство разработки и реализации / А. Томпсон, Дж. Стрикленд. – М.: Юпитер, 1998. – 576 с.
3. Уорд К. Стратегический управленческий учет / К. Уорд. – М.: ЗАО «Олимп-Бизнес», 2002. – 448 с.
4. Шумпстер Й.А. Теория экономического развития: Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу / Пер. з англ. В. Старка. – К.: Видавничий діалог «Києво-Могилянська академія», 2011. – 242 с.

**РОЗДІЛ II
БІЗНЕС-ЦИКЛИ: ТЕОРЕТИЧНИЙ, ІСТОРИЧНИЙ
ТА ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКОВИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ**

**CHAPTER II
BUSINESS-CYCLES: THEORETICAL, HISTORICAL
AND ECONOMETRICAL ANALYSIS OF MARKET TRANSFORMATIONS**

д.е.н., професор Ігнатюк А. І.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

**ТЕНДЕНЦІ ТА СУПЕРЕЧНОСТІ РОЗВИТКУ РИНКІВ
В УМОВАХ 4-ОЇ ПРОМИСЛОВОЇ РЕВОЛЮЦІЇ**

Цього року 45-й Всесвітній економічний форум підтвердив висновок про важливість вирішення питань економічного розвитку та глобального відновлення на сучасному етапі для світового співтовариства. Одним з головних напрямків є визначення нової економічної моделі розвитку. Як «цунамі технологічних досягнень, які будуть трансформувати світову економіку» було визначено 4-ту промислову революцію, найбільш відому як «Індустрія 4.0». Цю концепцію вона отримала у 2011 р. на промисловій ярмарці у Ганновері, коли німецькі промисловці сформулювали ідею про необхідність розробки стратегії розвитку німецької промисловості з метою підвищення її конкурентоспроможності шляхом інтеграції «кіберфізичних систем» (CPS) (включення машин та устаткування до інтернету) у заводські процеси. Відзначається, що ці системи будуть об'єднуватися в одну мережу, зв'язані один з одним в режимі реального часу, самонастроюватися і адаптуватися до нових моделей поведінки. Такі мережі зможуть вибудовувати виробництво з меншою кількістю помилок, взаємодіяти з виробленими даними і при необхідності адаптуватися під нові потреби споживачів. Це має бути абсолютно новий підхід до виробництва, поєднання крупних підприємств, фахівців у галузі штучного інтелекту, економістів та академіків. Німецький уряд всебічно підтримує цю ініціативу, хоча поступово розповсюджується на весь світ. У США був створений промисловий консорціум Industrial Internet, яким керують лідери промисловості, такі як General Electric, AT&T, IBM и Intel; у Нідерландах - High Value Factory; Usine du Futur - у Франції; High Value Manufacturing Catapult - у Великобританії, Fabbrica del Futuro в Італії; Made Different - Бельгії; "Зроблено в Данії-2025" тощо.

Важликою й можливою наслідком для бізнесу, урядів та людей «Індустрії 4.0» надав відомий швейцарський економіст, засновник і президент Всесвітнього економічного форуму в Давосі К.М. Шваб у 2015 р. [1]. Він зазначає, що 4-та промислова революція вплине на бізнес шляхом: зростання

Наукове видання

**НАУКОВА СПАДЩИНА ЙОЗЕФА АЛОЇЗА ШУМПЕТЕРА
І СУЧАСНІСТЬ: ПОГЛЯД ІЗ МИНУЛОГО В МАЙБУТНЄ**

**Матеріали
III Міжнародної Шумпетерівської конференції**

**21-22 жовтня 2016
Чернівці**

**Відповідальний за друк
Сасно О.С.**

**Технічна редакція
Грунтковський В.Ю.**

Папір офсетний. Формат 60x84/16.
Ум. друк. арк. 14,64. Зам. № 26. Тираж 120 прим.
Видавець та виготівник: ПВКФ «Технодрук»
Свідчення суб'єкта видавничої справи ДК №1841 від 10.06.2004 р.
58000, м. Чернівці, вул. І. Франка, 20, оф.18, тел. (0372) 55-05-85